

Barndoms minder fra Harboøre fortalt af Mette Marie Rønn, født Flyvholm, Thyborøn.
1. februar 1969. (fortællingen er forkortet)

Mit fødesogn

Mit fødesogn Harboøre er næsten overalt omgivet af vand. Kommunalt hører det sammen med Engbjerg, men det er skilt derfra med veserne, som alle har forbindelse med hinanden. De går hele vejen fra Limfjorden i nord nørreveser (æ narvees), mellemvese (æ melvees) og sønderve (sønneveese) og Ferring sø (æ sønefyvve) og så en lille sø Noret. Vandet skiller os fra Hygum, Engbjerg og Vandborg sogne, hvor alle er landbofolk med gårde i den fede jord oven for bakkerne. Harboøre var som en ø i gamle dage og der var næsten ingen samkvem mellem bønderne der og fiskerne på det flade sandede Harboøre. Det er som to forskellige slags folk, som en ferringbo skrev. Vi siger æ til os selv, oppe i æ land, som vi siger, der siger de a og vores dobbelt ”w” er dobbelt så brede som deres.

Mod nord grænser Harboøre sogn ved en smal strimmel mellem hav og fjord til Thyborøn, der indtil 1954 hørte til Thisted amt og Vestervig-Agger kommune, fordi Thyborøn var landfast med Agger indtil havet i 1825 slog hul indtil fjorden og dannede Thyborøn kanal. Men efterhånden som havnen blev bygget og Thyborøn voksede sig stor, blev det upraktisk at høre til nord for fjorden, så nu hører vi til Ringkøbing amt og er en selvstændig kommune.

Harboøre er et udstrakt sogn med mange små byer med hver deres navn. Indtil for nylig boede der folk både på Rønland og Knopper, de er alle flyttet. Så er der selve Harboøre (kirkebyen), Stausholm, Holm, Tøt og langs med havet Langerhuse, Vrist og Vejlby.

Min far hed Søren Flyvholm, hans hjem lå lidt nord for kirken 2 km fra havet. Da han skulle giftes byggede han hus i Langerhuse, hvor min bror og jeg er født. Min mand var fra Vrist den næst yngste af 6 sønner. Vi blev gift i 1929 og har altid boet i Thyborøn. Vi har en søn og datter der begge er gift. Hele Harboøre sogn ligger meget lavt og er mod vest sikret med en dæmning til værn mod oversvømmelse fra havet. I den gård, hvor vi henter mælk, kunne en af de ældste huske, at fjorden stod helt op i gårdleddet. Min far har, som helt ung været med til at vogte dæmningen ud mod fjorden med sandsække på de mest udsatte steder. En stormfuld nat med højvande ødelagde saltvandet i den grad de magre landbrug, efter at havet var gået igennem ved Thyborøn, at det blev et endnu mere fattigt sogn end før. Engang var Knopper, der ligger lavest, helt oversvømmet, så beboerne måtte sejles derfra. De var kravlet op på loftet, med alt hvad de kunne bjærge derop.

I gamle dage boede præsten i Engbjerg og der kunne ved storm og højvande være så meget strøm i veserne under bakkerne, at præsten om søndagen ikke kunne komme til Harboøre kirke til gudstjeneste. Senere blev der bygget præstegård i Harboøre og nu er Engbjerg sogn annekset. Fiskeriet i havet og fjorden var en livsbetingelse for Harboøre-boerne, men mange fiskere havde lidt landbrug ved siden af; så kaldtes de fiskere og boelsmænd. Det var en stor hjælp, hvor de var mange børn, at de selv avlede lidt til føden, de var ikke så fattige, som fiskerne i de jordløse huse. Der var førhen også større landbrug, hvor manden ikke var fisker. Og da var det almindeligt, at det var bonden der ejede de store havbåde, der normalt skulle have 10 mand til at ro.

Forlis:

I Harboøre kirke hænger en mindetavle over Søren Kirks og Anders Vrists skibslaug. Min mand har fortalt mig om hans far, Chr. Andersen Rønns stedfar. Han hed Peder Nees, men blev altid kaldet gammelfåe. Han tjente i 10 år som karl hos Søren Kirk i Vrist og roede båden for ham. Bonden fik en lod (en part) til båden og karlen tjente en lod til bonden. Hver mand havde sine egne kroge. I den båd var de kun 9 mand i det daglige til at ro. Men den 17. november 1862 skulle P. Nees blive hjemme på gården og stikke op for tækkemanden – og den dag kæntrede båden på revlen og alle otte mand druknede, deriblandt var min mands bedstefar Anders Christen Rønn og en bror til ham Thomas Christensen Rønn der var ugift. Min mand er opkaldt efter ham.

De var alle unge, efterlod sig 2 enker og 2 børn, min svigerfar var da knap 2 år. Men året efter kæntrede Anders Vrists skibslaug. De var ellers 10 mand, men den dag havde de en ekstra mand med og alle 11 mand druknede. De var ældre og de efterlod sig 9 enker og 25 børn. Peder Nees blev senere gift med enken, som var min mands bedstemor, men der blev ingen børn. Min svigerfar blev gift med en brordatter af P. Nees. Han blev altid hos dem, passede det lille landbrug og bandt våd. Han levede til han blev 92 år.

Fiskeri i Vesperne og på fjorden:

Der er også altid blevet fisket i veserne, for i en øde tid at tage fisk til føden (en føøfisk) og der lærte drengene at fiske i det vand, de hver især boede nær ved. Altid var det vandet der trak. For os børn i Langerhuse var det fjorden, vi fiskede i, der hvor den dannede en bugt mellem Rønland og Langerhuse, der var det meget lavvandet, så lavt at det blev kaldet æ bak (bakken).

Som mindre måtte vi ikke bade alene i havet, men ved fjorden måtte vi løbe alt, det vi ville. Der kunne ingen skade ske sagde far. Sommetider var der så lavvandet, at vi slet ingen vand kunne se, når vi kom op over dæmningen, men så løb vi ned over engen og legede. Når jeg mindes min barndom dernede, synes jeg, at det altid var dejligt vejr og varm sol. Jeg husker, hvor vi plukkede engelsk græs (kongens knapper) og bandt krans af dem. Engen ned til fjorden kunne være helt rød af dem.

Om sommeren fiskede de mange ål i veserne i åle vod. Der var to mand i en båd og de roede en passende mængde tov ud, satte voddet og et lige så langt tov tilbage igen. De stod så ved siden af hinanden i båden og halede ind i rebet i langsom takt til voddet kom. Det var lige spændende hver gang, om der var ål i. Dette fiskeri skulle altid foregå om natten. Der var sommetider mange ål, nogen af dem kunne godt smage af dynd – vi sagde at de var jordet (joeer). Men det kunne fortage sig, hvis de kom i et hyttefad i en stor grøft med rindende vand nogle dage. De bedste ål fik vi fra Ferring sø, de var som en slags for sig selv korte og fede. Det var meget små ål, der var i veserne men aldrig blankål. Men det gav lidt afveksling i den daglige kost. Det var et fiskeri, fiskerne foretog sig i deres fritid fra havfiskeriet. Og ålene blev næsten altid givet væk, hvis de havde for mange, for sådan var det altid med fisk, det var ikke noget men købte – fiskerne hjalp hinanden med et måltid fisk og enker samt enlige blev altid husket. Fiskerne tog altid rigelig fisk med hjem også fra havet. Men havde mange været på ålefiskeri, at der var alt for mange ål, så tog et par mand en kasse på cyklen og før den tid på en trillebør og kørte op i landet med ålene og solgte til bønderne. Det hed at krejler med fisk. Endnu hedder en, der kommer herud på auktion og køber fisk til at handle med fra sin fiske bil, en fiskekrejler. Og der er stor overbærenhed med ham hos fiskeeksportørerne, der tager de store partier.

Ål er godt, men man bliver hurtig træt af at spise ål. Det kan til nød gå to dage i træk. Men rødspætter bliver man aldrig træt af, dem kan man spise seks dage i træk. Men der har jo altid været en masse slags at vælge imellem; stegt og kogt, saltet og tørret, hver slags kunne laves til på mange måder. Vi fik næsten aldrig kød andet end om søndagen og sådan ville min mand også have det. Men det, at det altid var de sidste fisk, der var fanget nye og friske, har nok gjort sit til, at vi godt kunne lide fisk og ikke kunne lide kød for mange dage i træk. Når vi juleaften og to gange juledag havde fået kød, skulle min mand nok sørge for at vi fik fisk 2.juledag. Ellers var det ikke til at holde ud og det var han ikke ene om at synes.

Skolelæreren i min skoletid på Harboøre var fra Fur. Når vi i læsebogen kom til molbohistorierne, fortalte han, at sådanne historier gik der også om Harboøre boerne. Jeg husker endnu en af dem. Harboøre Jens og hans kone var budt til bryllup, men hun var syg og da Jens kom hjem, spurgte hun ham, hvad de havde fået at spise. ”Først fik vi fisk og så fik vi fisk og så fik vi fisk og så fik vi tørrede torskehoveder. Og havde vi ikke fået det, havde vi ikke fået andet end fisk.”

”Spis fisk børn” sagde manden til sine mange børn ”æ kartofler koster æ pæng”.

Havfiskeri:

Men det helt store eventyr for os børn var, når det om sommeren blev så fint og stille vejr med østenvind, at havet var helt jævnt som en dam (æ hav æ slet – sagde vi). Da vidste fiskerne lige, når det kunne ventes, at makrellen kom helt ind til land. Fiskerne havde makrelvoddet og en pram parat. En stod på stranden med den ene ende af tovet, den anden roede ud, satte voddet og roede ind med den anden ende af tovet. Og de hev i takt voddet i land – det kaldtes at landdrav. Vi børn måtte komme med ud at sætte voddet. Hele stranden var fuld af små fisk, makrellen jagede efter. Det var små sild, brislinger og sardiner, vi kaldte dem under et for siil. Vi øsede dem op i spande og alle fik siil til sådan en dag. Nogen blev saltet, de smagte godt til æg.

I min barndom foregik alt havfiskeri fra kysten. Der var landingsplads både ud for Langerhuse og Vrist. Derfra blev fisken kørt over dæmningen ned i pakhuset, hvor den blev pakket, kørt de 2 km til stationen og sendt videre med toget. Fik de mange makrel, gik det på samme måde med dem, ellers blev de krejlet oppe i landet fra en hestevogn.

Fiskerudstyr:

Dengang blev der altid fisket med kroge. Da de roede, inden de fik motor i bådene, brugte de sandorm til agn. De blev gravet nede ved fjorden af fiskerne selv, men store drenge og ældre fiskere, der var gået i land, gravede også orm og solgte. De kunne ved højvande gemmes i små hyttefade. Konerne skulle bede krogene, der blev sat om aftenen. Hver mand havde sine kroge, som han selv bar til havet i en ryg kurv. Der blev sat en levende orm på hver krog og de blev lagt i rækker på et trug. Der var 200 kroge på hvert sæt og 2 sæt kroge på et trug. Når de var bedst, lå krogene foran på truget og linen fin rinkel op bagved og bundet om, så de ikke blev uklare. Der blev, når de blev sat i vandet, sat bøjer og ankre på med mellemrum, så de ikke skulle drive væk. Når de blev taget ind, blev linen rinkel op sammen med krogene, som fiskerne var taget af. Mens manden sov, klarede konen og børnene krogene op. De blev sat i en mek, der var af træ. Hvis det havde blæst og de var kørt sammen, kunne de være svære at klare op. Da fik børnene de letteste. Man havde skifte kroge og mistede også sommetider mange kroge.

En fisker havde meget at gøre, også om det var ødevejr. Alle lavede dengang selv alting af grejer, alle kroge og bandt selv alle ålevod. Det lille landbrug skulle også passes, hvis fiskeren også var boelsmand.

Krogene blev hængt ud til tørring på stejlen og inden de skulle bedes, måtte de lækkes. Det var at tage linen forneden og sætte hele sættet ind i hinanden, så de ikke filtres, når de skulle bedes. Det var noget af det første, børnene kunne hjælpe med, at linke. Da der kom motor i bådene og de kunne gå længere ud, blev krogene bedet med små saltede sild (siil) og saltet lever ved hver anden bid. Var der en gammel bedstefar, var det hans bestilling at skære det i passende stykker og bedstemor passede de små børn og lavede mad, når alle havde travlt med krogene.

Da det blev almindeligt med de større både, der ikke kunne gå ind på kysten fik de, inden Thyborøn havn blev bygget, basis i Lemvig. De skulle da have mange flere kroge med. Der måtte nu betales for få bedet (bjed) og de små landbrug tjente en god skilling ved at bede kroge om vinteren, alle havde kroge at bede. Der blev lavet kasser med fem trug kroge i hver, for nu skulle de køres til stationen og sendes med toget. Først til Lemvig og senere, da havnen kom her, til Thyborøn.

Kutterens navn stod på kasserne. Men fiskene var kræsne, nu blev det almindeligt, at der skulle bedes med muslinger, der blev skåret midt over med noget der lignede en brødmaskine. Hver halvdel måtte tages ud med en dertil indrettet kniv. Det var et stort tillæg til arbejdet. Muslingerne blev fanget i fjorden, kom i sække, kunne sommetider være frosset helt sammen og måtte først tøs op. Senere skulle der en hel musling på hver krog og det var en hel kunst at få lært at tage først den øverste skal af og så den hele musling, for det skulle gå hurtigt. Krogene skulle altid være færdig til en bestemt tid til toget, så hvis man blev purret sent, kunne det knibe. Vores skolelærer var tit misfornøjet med, at forældrene holdt de store børn hjemme fra skole, når der skulle bedes, men det

gik forud for alt. Og når så de store drenge om sommeren skulle op i landet for at tjene hos bønderne for at tjene føden og en lille løn, så blev det heller ikke til meget skolegang. Der var det om sommeren, at de skulle have godt af børnene. Min fætter fortalte, at en sommer da han tjente på landet, skulle de kun gå i skole en dag om ugen. Hver ugedag kom manden og sagde, at i dag skulle han ikke i skole. En dag, han endelig måtte gå i skole, stod der på døren, at der ingen skole var. Så han var kun i skole en dag hele sommeren og det var i den første uge han var der.

Navigationsskolen:

Men noget må de da have fået lært, for når vi senere har læst resultatet af eksamen i navigationsskolen her, får dem fra Harboøre altid fine eksaminer. Kyst- og sætterskippereksamen er noget der skal til for at få lov til at sejle med fiskerkutter, der er over 20 tons. I min fars tid kunne disse papirer købes, som nu et jagttegn.

En fisker der på sine ældre dage havde fået bygget en større kutter, kom også på skole, men kunne ikke rigtig få alle de tal ind i hovedet, men sejle det kunne alle. ”Tag med mig på havet” sagde han til en af sensorerne. Han fik de papirer og han sejlede til England og alle steder, som han altid havde gjort og fandt altid hjem igen. Og hvad med i gamle dage, da de kun havde sejl og sejlede efter stjerner – se det var sømænd.

Udensogns fiskeri:

Min far tog som alle fiskere dengang ned i fjorden og fiskede ål. Foruden i Limfjorden drog de helt over på øerne, det har min far også været, det var i Banholm. Men nogle var på Ærø, Lolland og Falster, Bogø og andre steder. Mange fandt en pige, som de tog med hjem til Harboøre.

Min far og mor:

En sommer far var på Mors ved Feggeklit, han boede sammen med en kammerat og en makker på kroen. Der traf han mor, der holdt hus for en ung landmand på en gård, der var nabo til kroen. Mor var fra en gård i Kjelstrup i Hillerslev sogn i Thy. Der blev de gift i 1906 og mor flyttede med til Harboøre, hvor far havde fået bygget hus i Langerhuse for at være nærmere ved havet.

Da de havde fået motor i bådene og kunne komme længere ud, fiskede så godt det år, at han kunne betale huset, der kostede 2400 kr. Far havde godt nok ikke fortalt mor om havfiskeriets strabadser. En dag da far var på havet, blæste det op, men mor var slet ikke bange, før end der kom nogle kvinder, der ville ind og trøste den unge kone. Mor syntes det var mærkeligt, de snakkede som om far slet ikke kom hjem igen.

De havde nemlig oplevet den forfærdelige nat i 1893, da 26 fiskere druknede. Min far og min svigerfar var også på havet den nat, men de blev ude til det blev lyst, så de kom godt i land. Efter det fik vi en redningsdamper. I 1897 kæntrede redningsbåden og 12 redningsmænd druknede. Redningsbåden fra Lemvig var frosset inde, men kom senere gennem isen og reddede fiskerne. Når der var tre balloner eller lygter i faresignalet, måtte de ikke selv lande. Signalet blev passet af en kyndig mand på land. Så måtte de vente til damperen kom. Bådene lod de selv drive i land med alle grejer. Far kom også med damperen den dag, kom med toget hjem fra Lemvig, hvor damperen lå før end der blev havn her.

Engang spurgte vi far om, hvorfor hans hænder var så krumme. Han kunne ikke ligge dem fladt ned på bordet, som vi kunne. Det var af at ro sagde han og han var endda kun 30 år, da de fik motor i bådene. Far døde i 1924 kun 50 år gammel. Da var min bror 15 og jeg 16 år. Engang langt senere spurgte jeg min mor om, hvordan det var for hende at komme til Harboøre. Det var helt anderledes sagde hun. Hun fortalte sjældent noget, men lidt har jeg forstået. Jeg tror de fremmede piger blev ved at være fremmede i de indfødtes øjne. Da far var død, sagde en ældre mand til hende; ”nu rejser du vel hen, hvor du kommer fra?” hun var da 46 år, men mor blev. Hun døde 1965, 87 år gammel. På Harboøre kendte alle hinanden dengang, de var meget indgifte, mange var i familie.

Der blev kigget meget, når en ung mand kom med en de ikke kendte – hvor er hun fra – vi ved det ikke – hun er en fremmed. Da vi var forlovet, var jeg med min mand på besøg hos nogle af hans

venner. En ældre kone havde været spændt på at se Thomas' pige. Hun vidste godt, hvor jeg var fra, men hun må være blevet meget skuffet. For da hun hilste på mig sagde hun; "din mor var endda så møj grov' pæn, da din far kom med hende første gang i missionshuset".

Min fars fiskeri:

Der fiskedes også med nogle garn der kaldes ned; det er store masker af noget garn, der er så tynd som sytråd, fæstet til en line som krogline, foroven med kork så det kan flyde og for neden sten. I dag, for de bruges stadig, er nettet af nylon med jernringe for neden. Så står de lige op og ned i vandet ved bøjer, fiskene vikler sig ind i det tynde net, som de ikke kan se. Dem fik drengene et par sæt af hver og gik sammen i en båd på fjorden, når de blev store nok. Garnene kunne blive trillet sammen i en lang pølse i dårligt vejr og fuld af krabber og så måtte drengene hjem til mor for at få dem klareret. De måtte også lære at bøde de store rifter, der let kom i det tynde garn. Alle fiskekoner var perfekte i at bede kroge, klare ned og hjælpe med alt. De var født op med det, men min mor lærte det aldrig.

I 1907 fik fars bådelag bygget en 20 tons kutter med far som skipper. Den brugte de om vinteren til krogfiskeri og de gik over til at bruge åluser i fjorden i stedet for våd. Fiskeriet var bedst ved Oddesund. Under den første verdenskrig solgte de kutteren, fik bygget hus ved Oddesund Nord og fæstede en pige dernede.

Nu brugtes der også bundgarn om foråret efter sild. Hver mandag morgen tog de med toget til Lemvig og sejlede til Oddesund og det samme tilbage hver lørdag aften. Det kaldtes at bruge stående redskaber, det stod ved pæle. Det var et slid at få dem sat og taget op igen. En storm kunne vælte det hele, men de fiskede godt. Det er dette fiskeri jeg bedst mindes, min far brugte. De sagde ikke at de fiskede, men at de brugte æ hav eller æ fyver. Senere blev der gravet en rende fra selve sejrenden ind til en lille havn, der blev lavet for fjordfiskerne ca. 2 km øst for kirken. Så sparede de den tur til Lemvig.

På det tidspunkt var det ved at blive almindeligt med cykler. Far havde i 1906 bygget hus i Langerhuse for at være nærmere ved havet. Det var et år for tidligt, men aldrig var der tale om, at der skulle laves om på det, selv om det ville have været lettere at bo i kirkebyen. Vi havde to km til skole i al slags vejr og at de skulle flytte til Oddesund og bo var helt utænkeligt. Nu er der snart ikke mere fiskeri i Vest Limfjorden, det er kun få der kan leve af det.

I gamle dage blev der også fisket med glib, det var et ca. to meter langt trekantet redskab med to stager og garn på de to sider og for enderne. Den gik man så og vadede med, den åbne side forud og kanten hvilede på storetåen. Så gik der en foran og jagede ålene ind i gliben med en krøje, en lang stang med en ca. en meter tværpind på, den skubbedes på bunden. De vadede til midt på livet med alt tøj på, men uden strømper. Når der gik en ål ind, kunne det mærkes i storetåen og gliben blev vippet hurtigt op. Ålene kom i en sæk, de slæbte med eller en lille kasse der flød i en snor efter dem. Der blussedes ål om natten. En stor lygte blev bundet på båden og når vandet var klart og stille, kunne de se ålene på bunden og fange dem med ålejern. Det var det samme ålejern, der brugtes til at fange ål på isen, det hed at stange ål. Der blev hugget hul og de stod så og stak til de mærkede, at de ramte ålen.

Fiskernes påklædning:

Det kunne være koldt at være fisker og de har altid brugt en masse tøj. Først en god hjemmestrikket uldtrøje med lange ærmer, derover en flonelsskjorte og et livstykke vævet af uld, uden ærmer, knappet foran og kaldes en bol. Et par tykke underbukser strikkede eller syet af vævet uldenstof. Dernæst tykke hjemmestrikkede sokker der gik til knæerne. En strikket trøje kaldes en spæns, tykke uldne vadmelsbukser, træsko, en kasket og ulden jakke når de gik ud. Til brug på fiskeri ingen jakke, men en endnu tykkere strikket trøje, en islænder og tilsvarende sokker uden på de andre, det var hoser. Så træskostøvler, oliebukser og bluse, sydvest eller strikket hue og ikke at forglemme halstørklædet. De tre første dele lå fiskerne i om natten og sommetider også i æ bol. Dengang var

der kun varme i stuen. Sovekamrene kunne være som isskabe om vinteren med rim på væggene. Men om sommeren trak de heller ikke af uldtøjet, ingen fisker brugte pyjamas. For ca. 15 år siden besøgte min bror sin kone, der var indlagt på Skælskør gigtsanatorium. Det var midt i ferietiden og der var ingen hotelplads at opdrive. Han blev da anvist plads på et vandrehjem og kom i sovesal sammen med en skolelærer med en klasse drenge. Da min bror tog manchetskjorten af og drengene så de lange ærmer på uldtrøjen stikke ud under flonelsskjorten, morede de sig højlydt og læreren betydede dem, at det måtte de ikke. Min bror sagde at han bare skulle lade børnene more sig. Men da han trak bukserne af og de så han var i tykke, uldne lange underbukser – da lo læreren med.

Bedsteforældre:

Nu er alt dette en saga blot, men når jeg tænker på min bedstemor, fars mor, Met Mari, som jeg er opkaldt efter og så husker jeg hende så tydelig fra det gamle hjem. Hun døde i 1922 og bedstefar året før. Hun var født der, var datter af Søren Larsen Flyvholm. Hun blev gift, da hun kun var 17 år med Peder Pedersen. Men da han kom derned at bo (han var fra Langerhuse), blev han altid kaldet P. Larsen Flyvholm. De tog det ikke så nøje med navne i gamle dage. Far var døbt Søren Flyvholm Pedersen, men da jeg skulle døbes, slettede far og præsten lige så stille Pedersen. Og da vi kom til at forske i slægten, viste det sig at gamle Søren Flyvholm var døbt Kyndi. Flyvholm var bare efter en gård i Vejlbj by han havde haft. Tre oldefædre af helt forskellige navne, stamfædre til udbredte slægter på Harboøre, viste sig at være brødre, født Kyndi.

Det gamle hjem var stråttækt med lerklinede vægge og små vinduer. Der var alkover i stuen og en bilæggerovn. Åben skorsten i køkkenet og der og i bryggerset var der stenpikning. Førhen var der lergulve, men da sønnerne kom til at tjene penge, fik de trægulve. De to gulve var nu ferniserede, resten strøet med sand. 12 børn fik bedstemor, 4 døde den ældste 9 år. Tuberkulosen bortrev så mange børn og unge dengang. Der var aldrig gardiner for vinduerne hos min bedstemor, men min yngste faster, der passede dem, var meget proper. Der var hyggelig i de små stuer med blomster i vinduerne. Vi børn ville så gerne derned. En dag da min faster var ved at lægge rent halm i alkoverne i stuen, så jeg, at nedenunder halmen var jord og grus som udenfor huset. Det syntes jeg alligevel var sært for hjemme havde vi rigtige senge uden halm. Jeg spurgte mor om, hvad der var under halmen i deres senge i Thy - der var mus sagde mor. Hjemmet er endnu i slægtens eje. Da bedstemor var død, blev der bygget nyt stuehus.

De gode gamle dage:

Vi har slægtsfest i familien. Vi mødes hvert år i Lemvig. Sammen med ægtefæller og børn, mindes vi fætre og kusiner vore bedsteforældre i dette hjem. De yngste af deres børn lever endnu. De er ugifte, men ellers er det nu os der er bedsteforældre. Vi er spredt over hele landet, har gode kår, lyse sunde boliger og alle de bekvemmeligheder der kan købes. Så mindes vi, hvordan de har måttet slide og stride for føden. Hvor nøjsomme, tilfredse og gudfrygtige de var trods fattigdom, sygdom og sorg. Og sådan var det overalt dengang.

Vi siger altid de gode gamle dage, men ”gode” det kunne de da vel ikke have fundet dem, heller ikke dengang. Men de kendte ikke andet og tænkte nok, at det ikke kunne være anderledes.

Vi er tilbøjelig til i vore dage at tage alle goder som en selvfølge.

Mette Marie Rønn